

Jméno žáka/žákyně: _____

Česky v oborech

Obor: Nábytkářství

Téma: Stavba stromu a jeho využití 1/2: POROZUMĚNÍ

Obsah

1. PŘEHLED SLOVNÍ ZÁSOBY	2
2. PRÁCE SE SLOVNÍ ZÁSOBOU	3
3. ČTENÍ S POROZUMĚNÍM	5
4. PRÁCE S TEXTEM	6
5. ŘEŠENÍ	8
6. SEZNAM ZDROJŮ	9

Autorka výukového materiálu: Ing. Vladěna Pražáková

Metodické vedení: Mgr. Michaela Jiroutová, Bc. Karolina Štajnerová,
Mgr. Karolina Kenderová

Autorská práva k tomuto výukovému materiálu vykonává META, o.p.s. - Příležitosti ve vzdělávání. Tento materiál lze šířit pouze nekomerčně. Bez předchozího souhlasu META, o.p.s. jej nelze upravovat nebo jinak zpracovávat.

THE VELUX FOUNDATIONS
VILLUM FONDEN × VELUX FONDEN

Výukový materiál vznikl v rámci projektu "Let's Grow!", který je financován nadací The Velux Foundations.

1. PŘEHLED SLOVNÍ ZÁSObY

1.1 K českým názvům napište slova ve svém rodném jazyce.

Políčko vlevo od slova vybarvěte (zelená: slovo znám) (červená: slovo neznám)

	České slovo, slovní spojení	Překlad	Vysvětlení
☐	Kambium		Buňky, které mají schopnost se dělit a tvořit novou dřevní hmotu (dřevo). Nevidíme ho pouhým okem.
☐	Mechanická funkce		Zajišťuje stabilitu stromu.
☐	Vodivá funkce (vyživovací)		Nasává živiny ze země. Díky této funkci strom žije.
☐	Zásobní funkce		Hromadí zásoby pro potřebu života stromu (období vegetačního klidu nebo pro případ dlouhodobého sucha).
☐	Dýha		Tenký list dřeva.
☐	Kořenice		Okrasná dýha získaná z kořene stromu.
☐	Fošna		Rovná deska ze dřeva bez kůry, která má tloušťku 40 mm a více. Šířka musí být min. dvojnásobek tloušťky.
☐	Prkno		Rovná deska ze dřeva bez kůry, která má tloušťku 20-39 mm.
☐	Hranoly		Kusy dřeva ve tvaru čtverce o ploše větší než 100 cm ² .
☐	DTD (dřevotřísková deska)		Deska z malých třísek.
☐	DVD (dřevovláknitá deska)		Deska z dřevních vláken.
☐	OSB deska		Deska z velkých plochých třísek.
☐	Štěpka		Malé části dřeva 20-30 mm. Používá se pro výrobu DVD.
☐	Suk		Vada dřeva, která vzniká při růstu větví z kmene.
☐	Fotosyntéza		Složitý proces, při kterém se přeměňuje použitý plyn (oxid uhličitý) na kyslík. Vzniká díky rostlinám a světlu.
☐	Poskytnout/poskytuje		Dává, nabízí, zajišťuje.

☐	Nasávat/nasávání		Přijímat, nabírat.
☐	Dorůstá		Roste, vyrůstá, narůstá.
☐	Nářadí		Pomůcky na výrobu nábytku (vrtačka, kladivo)
☐	Transportovat		Dopravovat, posílat, přepravovat.
☐	Ukládat		Umísťovat.

2. PRÁCE SE SLOVNÍ ZÁSOBOU

2.1 Přiřaďte k sobě správné části slovních spojení.

Vzor: Dřevovláknitá ————— deska

1. Okrasná	a) stromu
2. Dřevní	b) funkce
3. Rovná	c) hmota
4. Stabilita	d) deska
5. Zásobní	e) dýha

2.2 Práce se slovní zásobou. Napište správný název obrázku. Vyberte z nabídky slov (DŘEVOTŘÍŠKOVÁ DESKA, OSB DESKA, TŘÍŠKA, ŠTĚPKA, VLÁKNO, SUK, KOŘENICE)

Vzor:

D Ý H A

— — — — — P — — — — —

— — — — — K — — — — —

Ř

2.3 K vypsaným definicím doplňte (najděte v tabulce pod textem) správná slova.

Vzor: Rovný materiál, který má tloušťku víc jak 40 mm → fošna

Zajímavý vzor dýhy. →

Funkce, která je nutná pro správnou rovnováhu stromu. →

Aglomerovaný materiál, který se skládá z dřevních vláken. →

Strom tyto rezervy využije např. v období sucha. →

Velmi malá částice, kde vzniká nové dřevo. →

Konstrukční materiál, který se skládá z velkých třísek. →

	OSB deska	
Zásobní funkce	Kořenice	DVD/dřevovláknitá deska
		Kambium
	Mechanická	

3. ČTENÍ S POROZUMĚNÍM

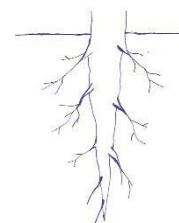
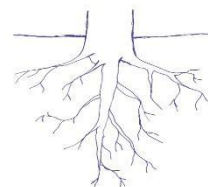
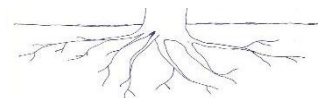
3.1 Přečtěte si následující text

Stavba stromu a jeho využití

- 1 Dřeviny tloustnou činností **kambia**. Rozdělujeme je na jehličnaté a listnaté. Pro správný růst potřebují půdu, vodu, teplo a světlo.
- 2 Každý strom se rozděluje na korunu, kmen a kořeny. Kořeny jsou podzemní částí dřevin a mají **funkci mechanickou, vodivou a zásobní**. Kořeny tvoří v půdě kořenový systém, který je charakteristický pro určitý druh dřeviny.

Tři hlavní typy kořenů:

- a) Plochý (povrchový) kořen má velkou plochu pro **nasávání** živin a je typický pro dřevinu smrk. Nevýhoda je velice nízká rovnováha, výhoda je naopak to, že dřeviny rychleji rostou.
- b) Srdčitý kořen **poskytuje** lepší podmínky pro stabilitu stromu. Má menší okruh pro nasávání živin. Typický pro dřevinu buk, modřín a lípa.
- c) Kulový kořen **poskytuje** nejlepší podmínky pro stabilitu stromu, ale okruh pro nasávání živin je velice úzký. Tvoří ho hlavní kořen, ze kterého vyrůstávají drobnější vedlejší kořeny. Vyskytuje se u dubu a ořechu. Z kořenů listnatých dřevin (zejména ořešáku) se vyrábí okrasné **dýhy (kořenice)**.

- 3 Kmen je nadzemní (zdřevnatělá) část a slouží jako spojnice kořenů s korunou, kde se ukládají **zásobní** látky. Délka a tloušťka kmene závisí na věku stromu, půdních a klimatických podmínkách a na druhu dřeviny.

Dva typy kmene:

- Průběžný kmen **dorůstá** až do vrcholu koruny a v určité výšce z něj vyrůstají větve tvořící korunu. Je typický pro jehličnaté dřeviny.
- Rozvětvený kmen se v určité výšce dělí na několik hlavních větví. Zpracovat lze jen nerozvětvenou část kmene. Je typický pro listnaté dřeviny.

Vrchní část

Střední část

Oddenková část

Kmen lze rozdělit na tři části:

- Spodní (oddenková) část je nejkvalitnější. Nemá zpravidla žádné vady. Používá se na výrobu dýh, kvalitních **prken** a **fošen**.
  - Střední část je méně kvalitní, kde se mohou objevovat **suky**. Používá se na méně kvalitní **fošny**, **prkna** a **hranoly**.
  - Vrchní (vršek) část je nekvalitní. Využívá se jako palivové dříví nebo na výrobu **DTD** nebo **DVD** či **OSB desek**.
- 4 Koruna (soubor větví s listy) je důležitou částí pro život stromu. Probíhá zde látková výměna – **fotosyntéza**. Úkolem koruny je **transportovat** vodu do větví a **ukládat** v nich zásobní látky.

Podle uspořádání větví rozlišujeme korunu:

- S pravidelným uspořádáním větví (přeslenovitě). Větve vyrůstají v určité výšce vždy v jednom místě a ve stejné rovině. Typické pro jehličnaté dřeviny.
- S nepravidelným uspořádáním větví mají listnaté dřeviny.

Dřevní hmotu koruny využíváme na výrobu **štěpek**, na výrobu hospodářského **náradí** i jako palivo nebo přírodní hnojivo.

4. PRÁCE S TEXTEM

4.1 Odpovězte na otázky. Odpovědi najdete v textu na straně 5-6. **Vyberte a zakroužkujte správnou odpověď z nabídky.**

Vzor: *Jak rozdělujeme dřeviny?*

- Listnaté
- Jehličnaté
- Nerozdělujeme je
- Listnaté a jehličnaté

- Na co se využívá koruna?
  - Na výrobu kvalitního řeziva (prkna, fošny)
  - Na výrobu okrasné dýhy – kořenice
  - Na výrobu štěpek, hraček
  - Na výrobu kvalitního nábytku

- 2) Co je kořen?
- Nejkvalitnější část dřeviny
  - Podzemní část dřeviny
  - Nadzemní část dřeviny
  - Část, která se nijak nevyužívá
- 3) Jakou nevýhodu má plochý kořen?
- Málo živin pro růst
  - Hodně živin pro růst
  - Velká stabilita
  - Malá stabilita
- 4) Co je to kmen?
- Část stromu, ze které se vyrábí kořenice
  - Zdřevnatělá část stromu
  - Podzemní část stromu
  - Probíhá tam fotosyntéza

4.2 Doplně do textu slova z nabídky.

potřebují   podmínky   kořenů   suky   korunou   světlo
 správný   kambia   listnaté   koruna

- Střední část kmene je méně kvalitní, mohou se objevovat_____.
- Dřeviny tloustnou činností _____.
- Kulový kořen má nejlepší_____ pro stabilitu stromu.
- Nepravidelné uspořádání větví mají _____ dřeviny.
- _____ je důležitou částí pro život stromu.
- Pro _____ růst dřeviny _____ půdu, vodu, teplo a _____.
- Kmen slouží jako spojnice _____ s _____.

4.3 Zakroužkujte, jestli je věta PRAVDA/NEPRAVDA. Nepravdivé věty opravte tak, aby byly pravdivé (pomohou vám podtržená slova).

Vzor: Srdčitý kořen je typický pro dřevinu buk.

PRAVDA/NEPRAVDA

1) Každý strom <u>rozdělujeme</u> na kmen a korunu.	PRAVDA/NEPRAVDA
2) Průběžný kmen <u>je</u> typický pro jehličnaté dřeviny.	PRAVDA/NEPRAVDA
3) Kořeny <u>mají</u> všichni stromy stejné.	PRAVDA/NEPRAVDA
4) Ve fotosyntéze <u>probíhá</u> složitá látková výměna.	PRAVDA/NEPRAVDA
5) Povrchový kořen <u>má</u> nejlepší podmínky pro stabilitu stromu.	PRAVDA/NEPRAVDA
6) Vršek kmene je <u>nejvíce</u> kvalitní. Vyrábí se z něj <u>fošny a prkna</u> .	PRAVDA/NEPRAVDA
7) Z rozvětvené části zpracováváme pouze <u>rozvětvenou</u> část.	PRAVDA/NEPRAVDA
8) Dřevní hmotu koruny využíváme na výrobu <u>štěpek</u> .	PRAVDA/NEPRAVDA

6. ŘEŠENÍ

- 2.1 Okrasná dýha, Dřevní hmota, Rovná deska, Stabilita stromu, Zásobní funkce
- 2.2 ŠTĚPKA, VLÁKNO, TŘÍSKA, KOŘENICE, SUK, OSB DESKA, DŘEVOVLÁKNITÁ DESKA
- 2.3 Zajímavý vzor dýhy. KOŘENICE
- Funkce, která je nutná pro správnou rovnováhu stromu. MECHANICKÁ
- Aglomerovaný materiál, který se skládá z dřevních vláken. DVD/dřevovláknitá deska
- Strom tyto rezervy využije např. v období sucha. ZÁSOBNÍ FUNKCE
- Velmi malá částice, kde vzniká nové dřevo. KAMBIUM
- Konstrukční materiál, který se skládá z velkých třísek. OSB DESKA
- 4.1 1c, 2b, 3d, 4b
- 4.2 a – suky, b – kambia, c – podmínky, d – listnaté, e – koruna, f – správný, potřebují, světlo, g – kořenů, korunou
- 4.3 1 – nepravda (na kmen, korunu a kořeny), 2 – pravda, 3 – nepravda (nemají), 4 – pravda, 5 – nepravda (nemá nejlepší podmínky pro stabilitu stromu), 6 – nepravda (nejméně kvalitní, vyrábí se z něj DVD, DTD, OSB desky), 7 – nepravda (nerozvětvenou část kmene), 8 – pravda

7. SEZNAM ZDROJŮ

ŠLEZINGEROVÁ, Jarmila a Libuše GANDELOVÁ. *Stavba dřeva*. Brno: Mendelova zemědělská a lesnická univerzita, 2002. ISBN 80-7157-636-0.

KNHESTL, Filip a Pavel MEC. *Stavební hmoty II*. Ostrava: Technická univerzita, 2013

KADLEČEK, František a Alois DOLEJŠ. *Nauka o materiálech I*. Praha, 1991. ISBN 80-03-00471-3

BOHM Martin, REISNER Jan a BOMBA Jan. *Materiály na bázi dřeva*. Praha: Česká zemědělská univerzita, fakulta lesnická a dřevařská, 2012. ISBN 978-80-213-2251-6

→(obrázky stepka, triska, vlakno, kořenice)

Fld.czu.cz [online]. [cit. 2023-07-19]. Dostupný zdarma na WWW:<

https://r.fld.czu.cz/vyzkum/multimedia/lexikon_vad/suky.htm (obrázek suk)

VYMAZAL Miloš. Profizahrada.cz: [online]. [cit. 2023-07-19]. Dostupný zdarma na WWW:<

<https://www.profizahrada.cz/a/cz/10504-pinus-pinaster-borovice-p%C5%99%C3%ADmo%C5%99sk%C3%A1/>

[ISSN 1803-0033](#) | © 2001-2023 [Miloš Vymazal](#) | [Profizahrada.cz](#) (cit.2023.07.19) (obrázek strom části)